

NÕUKOGU SOOVITUS,**13. juuli 2018,****milles käsitletakse Sloveenia 2018. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamused Sloveenia 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2018/C 320/23)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järelusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 22. novembril 2017 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2018) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 22. märtsil 2018 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 22. novembril 2017 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Sloveeniat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 22. märtsil 2018. Nõukogu võttis 14. mail 2018 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala soovitus“).
- (2) Kuna Sloveenia rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riigid on üksteisega tihedalt seotud, peaks Sloveenia tagama euroala soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise, nagu on kajastatud allpool esitatud soovitusel, eelkõige soovitusel 1.
- (3) 2018. aasta aruanne Sloveenia kohta avaldati 7. märtsil 2018. Selles hinnati Sloveenia edusamme nõukogu poolt 11. juulil 2017 vastu võetud riigipõhiste soovitusel ⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusel järelemeetmeid ja Sloveenia edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 7. märtsil 2018. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Sloveenias ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust.
- (4) Sloveenia esitas 13. aprillil 2018 oma 2018. aasta riikliku reformikava ja 26. aprillil 2018 oma 2018. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.⁽³⁾ ELT C 179, 25.5.2018, lk 1.⁽⁴⁾ ELT C 261, 9.8.2017, lk 1.

- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽¹⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Sloveenia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ja võlareegliga seotud üleminekukorda. 2018. aasta stabiilsusprogrammi esitas vahevalitsus ja programm on koostatud eeldusel, et poliitikat ei muudeta. Seetõttu eeldab valitsus, et 2018. aastal suureneb valitsemissektori nominaalne eelarveülejätk 0,4 %-ni SKPst ja jõuab 2021. aastal 0,9 %-ni SKPst. Keskpika perioodi eelarve-eesmärgi – ülejääk 0,25 % SKPst – ei ole kavas 2021. aastaks saavutada, eeldusel et poliitikat ei muudeta. 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 2018. aastal 69,3 %-le SKPst ja jätkama vähenemist, jõudes 2021. aastal 58,3 %-le SKPst. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav.
- (7) Nõukogu soovitas 11. juulil 2017 Sloveenial tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär⁽²⁾ ei ületa 2018. aastal 0,6 %, mis vastab iga-aastasele struktuursele kohandusele 1,0 % SKPst. Samal ajal märgiti, et 2018. aasta eelarvekava hindamisel ja sellele järgneval 2018. aasta eelarvetulemuste hindamisel tuleb eesmärgina nõuetekohaselt arvesse võtta sellise eelarvepoliitika seisundi saavutamist, mis aitab kaasa nii käimasoleva majanduse elavnemise tugevdamisele kui ka riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamisele. Sloveenia majanduse elavnemise tugevusele antud hinnangu põhjal, mille komisjon koostas Sloveenia 2018. aasta eelarvekava käsitleva arvamuse raames, ja võttes asjakohaselt arvesse riigi jätkusuutlikkusprobleeme, on 2018. aastal vajalik eelarve struktuurne kohandamine vähemalt 0,6 % ulatuses SKPst, ilma et ühe aasta jooksul jääks täiendava kõrvalekaldumise ruumi. See vastab valitsemissektori esmaste netokulude nominaalsele kasvumäärale, mis ei ületa 1,5 %. Seda asjaolu üldhinnangus arvesse võttes ja komisjoni 2018. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2018. aastal kaldutakse keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast märkimisväärselt kõrvale.
- (8) Võttes arvesse, et Sloveenia prognoositav valitsemissektori võla suhe SKPsse on üle 60 % ja prognoositav positiivne SKP lõhe on 4,1 %, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2019. aastal ületada 2,2 %, mis vastab struktuursele kohandusele 1,0 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste nõuete maatriksist. Samal ajal on tugevaid märke sellest, et rakendamata võimsust majanduses on alahinnatud, kuna inflatsioon peaks 2019. aastal jõudma 2 %-ni, vaegtööhõive on suurem kui enne kriisi ja investeringud on pärast kriisiaastate tugevat kahanemist taas suurenemas. Lisaks osutab usutavusvahend ka suurele ebakindlusele SKP lõhe hinnangus, mis on tehtud ühiselt kokku lepitud meetodikat järgides. Sellega seoses näib aastane struktuurne kohandus 0,65 % SKPst, mis vastab valitsemissektori esmaste netokulude 3,1 % suurusele maksimaalsele kasvule, asjakohane. Kui poliitikat ei muudeta, on 2019. aastal ning nii 2018. kui ka 2019. aastal kokku oht kalduda sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Prognoosi kohaselt järgib Sloveenia 2018. aastal üleminekuaja võlareeglit ja 2019. aastal võlareeglit. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et alates 2018. aastast tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid.
- (9) Valitsus on esitanud tervishoiusüsteemi reformimise ettepanekud. Reformi keskmes olev tervishoiu- ja ravikindlustusseaduse eelnõu, millega tagatakse tervishoiusüsteemi pikaajaline rahastamine, saadeti 2017. aasta detsembris konsulteerimiseks majandus- ja sotsiaalnõukogusse, ent seda ei võetud enne valimisi vastu ja seetõttu ei ole teada, millal see lõpuks vastu võetakse. Praegu on koostamisel pikaajalise hoolduse eelnõu, millega on kavas muuta pikaajaline hooldus sotsiaalkindlustuse uueks sambaks, mis täiendab muid sotsiaalkindlustussüsteeme (tervishoid, sotsiaalhoolekanne ja pensionikindlustus). Ei ole selge, kuidas kavatseb Sloveenia suurendada tulevikus

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽²⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälistatud muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

hoolduse kulutõhusust, kättesaadavust ja kvaliteeti. 2017. aastal võeti vastu meditsiinitöötajate seaduse, tervishoiuteenuste seaduse, patsiendiõiguste seaduse ja riiklike tervishoiuasutuste finantsstabiilsuse tagamiseks vajalike sekkumismeetmete kindlaksmääramist käsitleva seaduse muutmise ettepanekud ning need tuleb nüüd ellu rakendada, et tagada hoolduse kättesaadavus ja kvaliteet. Esimesi samme on tehtud 2016.–2025. aasta riikliku tervishoiukava rakendamiseks. Järk-järgult rajatakse perearstiteenuseid pakkuvaid polikliinikuid, 2020. aastaks on kavas juurutada tervisetehnoloogia hindamise süsteem ja e-tervise lahendused aitavad parandada järelevalvet kogu riigis. Lisaks sellele peaks riigihangete parem koordineerimine tervishoiu valdkonnas aitama muuta hanked kulutõhusamaks.

- (10) Majandus- ja sotsiaalnõukogu võttis 2017. aasta juulis ühehäälselt vastu dokumendi „Sloveenia Vabariigi pensioni- ja invaliidsuskindlustussüsteemi ajakohastamise lähtepunktid“. Selles on kirjeldatud mitmesuguseid meetmeid piisavate pensionite ning jätkusuutliku ja läbipaistva pensionisüsteemi saavutamiseks. Konkreetset tegevuskava nende meetmete rakendamiseks ei ole paraku veel välja töötatud ja hoolimata sotsiaalpartnerite ja valitsuse kokkuleppes võtta see reform 2020. aastaks vastu, ei ole reformi järkjärgulise käivitamise perioodi veel kavandatud. Lahendamist vajavad ülesanded: tagada pensionisüsteemi pikaajaline jätkusuutlikkus ja pensionide piisavus, kohandades seadusjärgset pensioniiga ja soodustades hilisemat pensionile jäämist; suurendada täiendavate pensioniskeemide osakaalu; käsitleda muutuvaid karjäärivalikuid asjakohaselt ja vähendada vanaduses esinevat vaesusriski.
- (11) Majanduskasv on jätkunud ning olukord tööturul ja sotsiaalsed suundumused paranenud. Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaal on vähenenud, kuid püsib vanemaealiste ja eelkõige naiste puhul siiski liidu keskmisest suurem. Tööhõive on veelgi suurenenud ja tööpuudus vähenenud. Paljudel kutsealadel võib aga täheldada tööjõupuuduse märke. Pikaajalise töötuse määr on endiselt kriisieelsest tasemest kõrgem ja moodustab peaaegu poole kogu töötuse määrast. Probleemid püsivad eriti vanemaealiste töötajate puhul, kelle aktiivsuse ja tööhõive määr on liidu madalaimate hulgas. Sloveenia ühiskond vananeb kiiresti, mis tähendab, et tööeline elanikkond ja tööjõu pakkumine on kahanemas. Sellele suundumusele reageerimiseks on valitsus koostanud nn aktiivse vananemise strateegia, aga konkreetseid tegevuskavasid seni esitatud ei ole.
- (12) Vananev elanikkond osutab vajadusele suurendada täiskasvanuõppes osalemist, mille näitajad on alates 2010. aastast langenud ning püsivad eriti väikesed madala kvalifikatsiooniga ja vanemaealiste töötajate hulgas. Oskuste parandamine elukestva õppe raames suurendaks eeskätt madala kvalifikatsiooniga isikute ja vanemaealiste töötajate töövõimalusi. Madala kvalifikatsiooniga töötajate tööhõive määr on paranenud, ent püsib allpool kriisieelse taset ja liidu keskmist. Aktiivse tööturupoliitika hindamine näitab, et enamik programme toimib hästi, aga selle valdkonna kulutused ja programmides osalevate töötute arv on siiski endiselt piiratud. Ehkki 2013. aasta tööturureform on selgelt aidanud teatavatel haavatavatel rühmadel tööellu astuda, valmistavad endiselt muret ajutised töösuhted.
- (13) Meetmeid on võetud ettevõtjate rahastamisvõimaluste parandamiseks Sloveenias ja neile pangalaenude alternatiivide pakkumiseks. Pangalaenule tuginemine kujutab endast ikka veel rahastamisprobleemi, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, kelle juurdepääs rahastamisele on piiratum, mis takistab nende kasvu. Praeguste meetmetega ei ole veel saavutatud rahastamise paranemist, eriti uuenduslike ettevõtjate jaoks. Sloveenias on ainult väike arv suure kasvupotentsiaaliga ettevõtjaid, ent neil puudub laienemiseks piisav toetus. Riskikapital kui üks omakapitali kaudu rahastamise vorm on suurenemas, ent väga madalalt tasemelt. Uuenduslikud ettevõtjad saaksid kasu ka avaliku sektori tõhusamatest teadusuuringutest, mida praegu takistavad raskused kodu- ja välismaiste talentide ligimeelitamisel ning tulemuspõhise rahastamise puudumine. Erasektori investeringute tase püsib Sloveenias võrreldes teiste liikmesriikidega võrdlemisi madal. Investeerimise raamtingimuste edasiseks parandamiseks on tarvis teha sihipärasemaid jõupingutusi, eriti sellistes valdkondades, millel on tugev tootlikkuse kasvu potentsiaal.
- (14) Ettevõtjate tegevust häirib ikka veel suur regulatiivne ja halduskoormus. Bürokratiat peetakse üheks probleemsemaks teguriks äritegevusega tegelemisel Sloveenias. Peamiselt on see seotud maksumenetluste keerukuse ja ebakindlusega, aga mitte ainult, sest kaubandusajade lahendamiseks kohtus kulub samuti endiselt ligikaudu aasta. Sloveenia on välja töötanud vahendi halduskoormuse vähendamiseks ja teeb selle rakendamisel edusamme, ent suurem osa selle rakendamisest seisab veel ees.

- (15) Sloveenia on samamoodi alles alustanud äärmiselt piirava reguleerimise vähendamist teatavates teenuste-sektorites. Arhitektide ja ehitusinseneride kutsenõuete liberaliseerimiseks on ellu viidud reforme, aga muid komisjoni talituste kindlaks tehtud probleeme pole seni veel lahendama hakatud. Reformid tooksid kasu ka Sloveenia tootmisettevõtetele, kelle tegevus sõltub neile osutatavatest konkurentsivõimelistest teenustest.
- (16) Sloveenia tervishoiusektori kulused aitaksid kontrollida ja kvaliteeti parandada tõhusad riigihanked. Tsentrali-seeritud hangete laiendamine ning muud koonddangete vormid, näiteks haiglate ühishanked, on äärmiselt olulised konkurentsivõimeliste hindadega uuenduslike toodete kvaliteetsete tarnete tagamiseks.
- (17) Sloveenial on probleeme riigihangete ebatõhususega. Pakkujatevaheline konkurents on suhteliselt nõrk, nagu näitavad hanke raame saadavate pakkumuste väike arv ja väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluste suur osakaal. Viimased vähendavad ka läbipaistvust. Riigihangete korraldamises osalevate töötajate professionaalsus jätab soovida ning korruptsiooni ja pakkujatevahelise kokkumängu vastu leidub vaid vähe kaitsemeetmeid. Eelkõige on liikmete ametissenimetamise menetluse tõttu piiratud riikliku revisjonikomisjoni sõltumatus. Ehkki ametiasutuste hinnangul on majanduskuriteod ja korruptsioon põhjustanud möödunud aastatel märkimisväärset kahju, on mõne korruptsioonivastase reformi vastuvõtmine alles pooleli.
- (18) Sloveenias on riigi osalus majanduses, eriti finantssektoris endiselt suur. Mõni aeg tagasi avaldatud erastamiskavade rakendamine on kulgenud aeglaselt. Erastamise jätkamine suurendaks pikemas perspektiivis ettevõtjate elujõulisust ja vähendaks riske riigi rahandusele.
- (19) Komisjon on 2018. aasta Euroopa poolaasta raames Sloveenia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2018. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2018. aasta stabiilsusprogrammi, 2018. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Sloveeniale esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Sloveenia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka seda, mil määral need vastavad liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada seeläbi liidu üldist majandus-juhtimist.
- (20) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2018. aasta stabiilsuspro-grammiga tutvunud ja tema arvamus ⁽¹⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Sloveenial võtta 2018. ja 2019. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 3,1 %, mis vastab iga-aastasele struktuursele kohandusele 0,65 % SKPst. Võtta vastu ja rakendada tervishoiu- ja ravikindlustusseadus ning kavandatud pikaajalise hoolduse reform. Tagada pensionisüsteemi jätkusuutlikkus ja pensionide piisavus, sealhulgas seadusjärgse pensioniea tõstmise ja ennetähtaegselt pensionile jäämise piiramise kaudu. Suurendada elukestva õppe ja aktiveerimismeetmete abil madala kvalifikatsiooniga töötajate ja vanemaealiste töötajate tööalast konkurentsi-võimet.
2. Arendada kiiresti kasvavate äriühingute jaoks välja alternatiivsed rahastamisallikad. Vähendada tooteturu reguleerimise läbivaatamise ja halduskoormuse piiramise kaudu turule sisenemise tõkkeid. Tugevdada konkurentsi-võimet, professionaalsust ja sõltumatut järelevalvet riigihangete valdkonnas. Viia erastamine olemasolevate kavade-ga kooskõlas lõpule.

Brüssel, 13. juuli 2018

Nõukogu nimel

eesistuja

H. LÖGER

⁽¹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.